Insekternas dag i Göteborg – ett försök att popularisera entomologin

GÖRAN ANDERSSON, ELISABETH HAGSTRÖM & TORKEL HAGSTRÖM

Andersson, G., Hagström, E. & Hagström, T.: Insekternas dag i Göteborg – ett försök att popularisera entomologin. [Insect Day—a large scale attempt to introduce entomology to the general public.] – Ent. Tidskr. 111: 53–56. Umeå, Sweden 1990. ISSN 0013-886x.

Sunday October 30 1988 an Insect Day was organized at the Natural History Museum of Göteborg. The museum and the West-Swedish Entomological Association were together responsible for the arrangement. The programme was carried out in cooperation with, among others, the University of Göteborg, the Botanical Garden of Göteborg, Partille Bee-keepers Association, the Göteborg Museum of Ethnography, the City Library of Göteborg and Anticimex AB. Some 1100 persons visited the museum (top of the month) to learn collecting and preservation of insects, meet scientists, taste edible insects, study insect-eating plants, listen to insect sounds, learn about bee-keeping, see fly-fishermen make baits imitating insects, smell insect pheromones, watch cochenil-dyeing of wool and cloth made from silk worms. Two stations were especially adapted for children (stories about insects and the building of a huge ant nest). There were entomological activities in more than 20 different places in the museum, including guided tours through the Entomology research department. More than 45 persons were involved in the project and three daily newspapers published articles about Insect Day.

G. Andersson, E. Hagström & T. Hagström, Naturhistoriska museet, P.O. Box 7283, S-402 35 Göteborg, Sweden.

Insekter i hela museet

Insekterna är den i särklass största av alla djurgrupper, men upptar ändå en förhållandevis liten del av Naturhistoriska museets utställningslokaler. Under Insekternas dag fick emellertid den entomologiska verksamheten breda ut sig över hela museet genom att ett tjugotal stationer placerades ut på lämpliga ställen. Stationerna bemannades dels med personal från museet, dels med icke museianställda entomologer knutna till Västsvenska Entomologklubben, som var medarrangör. Dessutom medverkade folk från Göteborgs Universitet (institutionerna för Zoologi och Kemisk ekologi), Göteborgs Botaniska Trädgård, Partille Biodlareförening, Sportfiskarnas Göteborgsdistrikt, Anticimex m fl. I förberedelsearbetet deltog därutöver personal från bl a Röhsska konstslöjdmuseet, Etnografiska museet och Göteborgs Stadsbibliotek.

Insekter fanns det alltså gott om på museet denna söndag. Dessa lockade även till sig många besökare – ungefär 1 100 personer letade sig upp till den vackra tegelbyggnaden i Slottsskogen. 30 oktober uppvisade därmed månadens högsta besökssiffra.

Marknadsföringen av Insekternas dag

Ett par veckor i förväg framställdes affischer i såväl A3 som A4. Några hundra sådana spreds genom museernas normala informationskanaler, mest till skolor och bibliotek. Dessutom sändes affischer till de drygt tvåhundra medlemmarna i Västsvenska Entomologklubben. Affischerna var dekorerade med stiliserade bilder på nyckelpigor. Nyckelpigan fick sedan tjäna som vägledande symbol i alla sammanhang under själva dagen.

Drygt en vecka före evenemanget utsändes en pressrelease, där programmet för Insekternas dag presenterades på ett kortfattat men överskådligt sätt. Namn på lämpliga kontaktpersoner angavs längst ner på sidan.

Fig. 1. Lådor med ätliga insekter väckte stort intresse. Göran Andersson demonstrerar. Samtliga foton: Svante Lysén/ Naturhistoriska museet.

Cases with edible insects were most appreciated. Göran Andersson demonstrates.

Se, lyssna, smaka och lukta

Under Insekternas dag visades såväl levande som preparerade insekter samt naturligtvis insekter på bild, film och video. En av fotograferna visade hur porträttering av levande insekter går till och allmänheten fick bekanta sig med lämplig makrofotoutrustning. På en av stationerna gavs information om ätliga insekter och besökarna fick chans att smaka på nykokta stackmyror (Fig. 1). Det var faktiskt rätt många som tog chansen och tuggade i sig några myror. Omdömena om smaken varierade från "delikatess" eller "surt och knaprigt" till "smaklöst" eller "unken sågspån".

Även vissa växter äter som bekant insekter och en vacker kollektion av *Drosera, Nepentes, Dionea* m fl uppvisades av Magnus Neuendorf från Botaniska trädgården.

Det gavs också tillfälle att lyssna på insektläten och att känna doften från olika feromoner. Insekternas lockande dofter var ämnet för en välbesökt föreläsning av professorn i kemisk ekologi, Gunnar Bergström, under eftermiddagen.

Fig. 2. Lennart Torngren visar hur man binder en fiskefluga, som liknar en dagslända.

Lennart Torngren showing how to make a fishing-fly that looks like a mayfly.

Fig. 3. Alla barn fascineras av levande småkryp. Naturhistoriska museet genomför ofta undervisningsprogram där sådana moment ingår.

Living bugs – fascinating for children! Educational programmes with living insects are often carried out at the Natural History Museum of Göteborg.

Fig. 4. Insektspreparation i den högre skolan visas av Ingeborg Levinsson.

Advanced insect preparation demonstrated by Ingeborg Levinsson.

Nyttiga och skadliga insekter

Vid en av de större stationerna presenterades, med hjälp av Anticimex, de skadeinsekter, som förekommer inomhus, samt hur sådana kan bekämpas. Flerfaldigt bemannad var även den närbelägna station, där man fick lära sig att binda en fiskefluga och veta vilka slags insekter ädelfisken helst äter (Fig. 2).

Väl tilltagen var också den station där man fick lära känna biet, vårt minsta husdjur. Naturligtvis fanns tillfälle att smaka på honung och att inhandla såväl honung som vaxljus.

Av insekter kan man få både textil och textilfärg. Följaktligen blev silkesfjärilen utförligt presenterad och garnfärgning med cochenill-sköldlöss pågick hela dagen.

Även annat "entomologiskt konsthantverk" fanns med. En göteborgsfirma hade fått inreda en liten monter med smycken, formade som insekter, och en klass från en smålandsskola arrangerade ett bord med små skulpturer föreställande insekter.

Aktiva barn och forskare

Eftersom Naturhistoriska museet är ett utpräglat "familjemuseum" fanns ett par stationer, som var speciellt anpassade för barn (Fig. 3). I en "sagohörna" kunde man under hela dagen lyssna till sagor om insekter (uppläsning ur bl a Carl H. Lindroths klassiska "Myran Emma"). En annan station var utrustad med papper, kritor etc och där kunde man rita myror, som sedan klipptes ut och klistrades upp på en jätteskärm, för dagen utnämnd till världens största myrstack, strategiskt placerad bredvid museets världsberömda montage av världens största landdäggdjur, dvs afrikansk elefant.

Men självklart fick även entomologins rent vetenskapliga sida en dominerande ställning under dagen. Museets entomologiska avdelning hade "öppet hus" och specialister på olika insektgrupper demonstrerade prov ur samlingarna, informerade om materialets handhavande (Fig. 4), gav tips om bestämningslitteratur osv. Ett mycket uppskattat inslag var visning av minimala småfjärilar, där en videokamera kopplats till mikroskopet så att djuren kunde studeras på en monitor bredvid. På ett annat ställe demonstrerades hur man samlar

och tillvaratar insekter. Besökarna var t ex välkomna att prova olika typer av håvar.

Även ett par aktuella forskningsprojekt visades upp, bland dem ett just "avdisputerat" doktorandarbete avseende ekologin hos en bladbagge, som lever på näckrosor. Dessutom fick besökarna veta hur man sållar fram och tillvaratar insektrester ur prover tagna vid arkeologiska utgrävningar.

Insekter finns överallt

Dagen till ära invigde Naturhistoriska museet två nya publika inslag: en monter med små och kanske inte så välkända inomhusinsekter ("Det kryper därhemma") och ett fyrsidigt guideblad, som leder besökaren till insekter och insektanknutna föremål i montrar, utanför den entomologiska utställningen. Det visade sig finnas insekter i inte mindre än 60 montrar på olika håll i museet!

Fig. 5. Bengt Ekengren svarade för Västsvenska Entomologklubbens station.

Bengt Ekengren represented the West-Swedish Entomological Association (VEK).

Föreningsverksamhet

Västsvenska Entomologklubben (VEK) hade naturligtvis som medarrangör en framträdande plats (Fig. 5). Ett par utställningsskärmar försågs med informerande text samt en mängd foton från föreningens exkursioner. På en lång disk fanns Aromia (föreningens programblad), entomologisk Tidskrift m m att bläddra i. Insektnålar och en del andra tillbehör kunde inhandlas och givetvis fanns möjlighet att teckna sig för medlemskap eller prenumeration.

Insekternas dag fick, såvitt kunde bedömas, ett mycket positivt mottagande hos dem som kom. Även hos massmedia var responsen god: tre stora dagstidningar (Dagens Nyheter, Arbetet och Göteborgs-Tidningen) gav evenemanget välvillig publicitet.

Det första(?) svenska försöket att i ett stort publikt arrangemang popularisera entomologin får såtillvida betecknas som framgångsrikt, även om någon nämnvärd ökad tillströmning av medlemmar till Västsvenska Entomologklubben inte kunde noteras. Just informationen om föreningsverksamheten bör därför ges en mer framträdande roll då ett nytt liknande program så småningom arrangeras.

Förteckning över Sveriges blomflugor

Jag avser att sammanställa en aktuell **landskapskatalog** för Sveriges blomflugor (Diptera, Syrphidae), i första hand avseende fynd gjorda efter 1974. Även äldre uppgifter är av intresse då dessa kommer att redovisas för varje kvartssekel. De fynduppgifter jag nu har härrör huvudsakligen från Uppland, men även från Öland, Gotland, Ångermanland och Lycksele lappmark. Jag behöver fler uppgifter om både vanliga och ovanliga arter för dessa och övriga landskap. Rapportera dina uppgifter, även obestämda djur är av intresse!

Utifrån litteraturuppgifter och egna fynd har jag gjort en **check list** över Sveriges syrphider. I listan anges även förekomst i England, Norge, Finland och NW Europa (enl. van der Goot). Listan som även finns på diskett kan enklast beställas genom insättning av 20 kr på mitt postgiro 11 99 94-2.

Hans Bartsch, Snövägen 24, 175 38 Järfälla, tel. 0758-358 35.